

Liite 4. Kotouttamiseen liittyvä lainsäädäntö

Ulkomaalaislaki ja Suomen solmimat kansainväliset sopimukset säätelevät ulkomaalaisten maahantuloa, oleskelu- ja työluvan myöntämistä sekä maasta lähtöä. Tärkeimmät Suomea sitovat sopimukset ovat ihmisoikeuksien julistus, YK:n vuoden 1951 pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus ja sen lisäpöytäkirja vuodelta 1967.

Maahanmuuttajien oikeudet suomalaisen yhteiskunnan palveluihin ja etuuksiin määräytyvät myönnetyn oleskeluluvan perusteella. Keskeisiä lakeja oikeuksien kannalta ovat Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta, kotikuntalaki, sosiaali- ja terveydenhuoltolainsäädäntö, erityisesti sosiaalihuoltolaki ja toimeentulotukilaki.

Pakolaiset, turvapaikanhakijat ja jossain määrin myös paluumuuttajat kuuluvat siihen maahanmuuttajaväestöön, joka on edellä mainittujen lakien lisäksi myös erityislainsäädännön ja valtioneuvoston päätösten piirissä. Kunnan jokainen viranomainen vastaa kuitenkin omalla toimialallaan myös heidän palveluistaan.

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010)

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja jota tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa

Uusi kotoutumislaki tuli voimaan 1.9.2011. Kotoutumislain tavoitteena on tukea maahanmuuttajien aktiivista osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa sekä edistää heidän kotoutumistaan. Uudella lailla halutaan erityisesti parantaa kotoutumisen alkuvaiheen ohjausta.

Suomeen muuttavalla on mahdollisuus kotoutumispalveluihin ja -neuvontaan. Oleskeluluvan myöntämisen tai oleskeluoikeuden rekisteröinnin yhteydessä jokaiselle jaetaan tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, työelämästä sekä kansalaisten oikeuksista ja velvollisuuksista.

Uuden kotoutumislain lähtökohtana on vastata maahanmuutossa viime vuosina tapahtuneisiin muutoksiin. Aikaisemmin lain lähtökohtana olivat pakolaisina ja paluumuuttajina Suomeen saapuvat henkilöt, mutta nykyisin Suomeen muutetaan monista erisyistä ja uudessa kotoutumislaisissa huomioidaan kaiken ikäiset ja taustaiset muuttajat.

Kotoutumispolitiikassa painottuvat jatkossa erityisesti toimenpiteet, joilla tuetaan perheiden, lasten ja nuorten kotoutumista.

Aikuisten kohdalla tavoitteena on työllisyyden parantaminen. Ohjausta avoimille työmarkkinoille parannetaan kotoutumisen alkuvaiheen palveluilla, kuten selvittävällä ja kaikille tarjolla olevalla alkukartoituksella sekä siihen perustuvalla kotoutumissuunnitelmalla ja -koulutuksella.

Alkukartoituksessa arvioidaan henkilön työllistymis-, opiskelu- ja muita kotoutumisvalmiuksia sekä muiden kotoutumista edistävien toimien tarpeita. Henkilö ohjataan tämän jälkeen toimenpiteisiin tarvelähtöisesti.

Kunnan on huolehdittava siitä, että kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille. Kunnan on myös huolehdittava oman henkilöstönsä osaamisen kehittämisestä kotouttamisessa.

Yhdenvertaisuuslaki

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) astui voimaan 30. päivänä joulukuuta vuonna 2014.

Yhdenvertaisuuslain tarkoituksena on edistää ja turvata yhdenvertaisuuden toteutumista sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeussuojaa lain soveltamisalaan kuuluvissa syrjintätilanteissa. Lakia sovelletaan sekä julkisessa että yksityisessä toiminnassa, kun kysymys on mm. työhönottoperusteista, työoloista tai työehdoista, henkilöstökoulutuksesta tai koulutuksen saamisesta.

Lakia sovelletaan myös etnisen alkuperän perusteella tapahtuvaan syrjintään, kun kysymys on sosiaali- ja terveystalvetaista, sosiaaliturvetauksista tai muista sosiaalisin perustein myönnettävistä tuista, alennuksista tai etuuksista taikka yleisesti saatavilla olevien asuntojen, muun irtaimen tai kiinteän omaisuuden taikka palvelujen tarjoamisesta yleisölle lukuun ottamatta yksityis- ja perhe-elämän piiriin kuuluvia oikeustoimia.

Yhdenvertaisuuslain 5 §:n mukaan viranomaisilla on velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta: Viranomaisten tulee kaikessa toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan yhdenvertaisuuden edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Viranomaisten tulee erityisesti muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumista. Mm. etnisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi viranomaisten tulee laatia yhdenvertaisuussuunnitelma siinä laajuudessa kuin kunkin viranomaisen toiminnan luonne sitä vaatii.

Kirkkonummen kunta on hyväksynyt tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman vuonna 2016. Sen tavoitteena on edistää kunnan työntekijöiden yhdenvertaisuutta Kirkkonummen kunnassa.